

ŠOLA.

Glasilo Goriških učiteljev.

Izhaja v zvezkih po 25 kr. — Dopise sprejema V. Černic, učitelj v Št. Petru pri Gorici; — naročnino pa Tom. Jug, naduč. v Solkanu.

Opazke iz šole.

1. Učiti in sedeti, to se tako malo strinja, da ni skoro mogoče ohraniti učence v pazljivosti in vspešni tvornosti. Zato so tako zvani šolski odri nepotrebni, in uže jih ne rabijo več celo v nekterih državnih šolah. Posebno so odri nepotrebni v onih šolah, kjer se po oddelkih poučuje. V tem ko en oddelek pismeno nalogo izdeluje, se učitelj z drugim pogovarja. Ali v tem ne kaže prvi oddelek popolnoma prezirati. Večkrat celo pridnejši pri takih nalogah obtiče. Ako jim ni pomoč koj pri rokah, zgubé pogum in skušajo učitelja prevariti s tem, da od soseda odpisujejo. Taki nedostatki med ukom pa se dajo le iz bližine na tihem odpraviti, nikakor ne z odra, ker to bi druge motilo.

2. Graja bodi na svojem mestu, in tudi tukaj velja prislovica: „kar je preveč še s kruhom ni dobro.“ Enako je tudi s pohvalo, ter ni odveč, ako se „prav dobro“ prihrani za izvenredne dokaze šolske marljivosti. Učitelj je pa tudi vzgojevalec, in kot takemu se ne pristuje, prestrogo grajati; kajti je znano, da pri spočetni in rahlo čuteči mladini marsikedar s pohvalo več opravi nego s strogo grajo, ki človeka, sešbno mladino, le pobija in uče-meri, družega pa ne doseže.

Nekterim je pa v navado prišlo, da prav mnogo nalog dosledno z „nezadostno“ obsojajo. Večkrat se celo take naloge z „nezadostno“ obsojajo, v kterih se primeroma malo slovniških ali jeziških hib nahaja, in sicer le zarad tega, ker so bile slabo ali zanikerno pisane. Taki uči-

telji ne postopajo pedagogično, kajti grajati in obsojati je le to, kar je graje in ojstre obsodbe vredno. V tem slučaju naj učitelj marveč vse svoje moči posveti poboljšku in zdatnemu napredku, ter imej vselej pred očmi, da za koliko je šlo na manj nezadostnega, tolika je bila učiteljeva uspešnost pri tem. Kaj pa koristi šoli, ako se zmerom isti učenci grajajo in se graje v vedno istem številu delé? V takem stanu izdržavati šolo more tudi najnesposobnejši človek. Ne, učitelj še ni nič storil in koristil, ako ne more manjšati števila nezadostivnih nalog in ne doseže, da se napredek tako rekoč z rakami potiplje.

* * *

3. Učitelj se ne sme preveč muditi pri nevkretnih in lenih učencih. S tem se čas trati po nepotrebnem in se ostali po krivici zanemarjajo. Tako poučevanje je po navadi brez jedra in bistvenega vspeha. Spreten in živ učitelj doseže v $\frac{1}{4}$ ure več nego marsikedo drug v celi uri, ki vedno kriči in zdaja v šoli in s tem, kakor se pravi, čas ubija. Če je treba, ne v šoli ali med naukom, ampak posebe naj gre učitelj takim nemarnežem do živega.

* * *

4. Ako se učenci med naukom vedno ozirajo, šepetajo itd., je to skoro gotovo znamenje, da je ali učitelj predolgočasen, in se mladina odškoduje, ali da je njegovo vedenje, djanje in nehanje v šoli tako, da ga učenci opično posnemajo. Vzgleđ ima namreč veliko moč. Učenec, ki svojega učitelja spoštuje, in mu je do dela pravo veselje, se ne ozira in ne šepetá, tudi mu vsakoršne drugotine ne padajo na misel. Spreten učitelj pa ume, kako ima neposajence prijeti v strah, da jih volja enkrat za vselej mine, zabavljati in motiti.

Vendar gre pomisliti, da se učitelj z obsojanjem in grajo sam sebe obsoja in graja; pa tudi to, da kar stori in reče v šoli, je toliko in ravno tako, kakor bi bil to storil in rekel na javnem mestu. Šolske stene so prozorne kakor steklo. Učitelj dobro stori, ako grajo in nalaganje kazni med naukom opusti, ker večidel so take graje med naukom preostre — nalagane kazni pa neprimerne. Denimo, da se grajanec še tisti hip ali tisto uro tako izpozabi, da zopet

nauk moti, kaj pa potem? Kazen bi se morala podvojiti ali celo potrojiti. Najbolje kaže, da se nagajivci v šoli pridržijo, da jim učitelj primerno kazen izreče.

* * *

5. Gola učenost ni zadosti učitelju, ako ne ume prav učiti, primernih nalog dajati in izdelkov prav presoјati. Tak učitelj jemlje mladini vse veselje do dela. Potrebno je sicer, da je učitelj strog in dosleden, vendar naj je ob enem tudi priјazen in spodbujajoč. Strogost in doslednost brezi teh poslednjih lastnosti služite le v strah, družega pa nič ne dosežete.

* * *

6. Mladina naj je spodobna, in temu se ima v šoli privaditi. Nespodobno pa je in ostane, ako se učencem dovoli, da smejo pri šoli poganjati se in loviti tako, kakor bi bila učilnica kaka draјna. V oddihljејih naj ostanejo na svojih mestih.

* * *

7. Nevspešnosti v šoli je pred vsem učitelj sam kriv v največ slučajih. Treba toraj, da poišče vzroka v samem sebi; tako delajo možје, ki kaj velјajo. Tožbe same — to se ve — ne pomagajo nič, le resna volја zda v takih primerljajih. Učitelj naj si misli: Ako vse okoli tebe nič ne stori vspešnega, pa ti stori; ako vsi tožijo, ti ne toži, marveč pokaži, da se vsemu more priti še do živega. Kedar koli dobiš kakov nov nalog, preglej dobro vse, kar si našel, torej ves stan reči, in po tem merilu uravnaj in uredi svoje delo. Oni je najboljši učitelj, ki ves svoj delokrog hitro pregleda, in pomočke dobi, ki koj tvarјajo.

* * *

8. Nekteri učitelji imajo le svojo osebo pred očmi, drugim pa gre pred vsem le za stvar; a le poslednji delujejo vplјivno in z vspehom, ter uživajo spoštovanje in ljubezen. Res je sicer, da je človek, ki ni bogat, ob enem cilj in sredstvo, in da tega, da je tudi on cilj, v nemar puščati ne sme. Ako je pa ud ktere večје celote, ki ima njęgov slov na daleko razširјati, naj skrbi za časa, ako hoče zares koristiti si, da se tako rekoč pogrezne v njo, da deluje

vstrajno in spretno in kolikor moči priznavajočih ljudi pozor obrne na - se. Kedor ne seje, ne žanje; kajti o osebah, ki pred vsem same sebe ljubijo, prehaja tudi življenje na dnevni red.

* * *

9. Učitelj more dokazati svojo spretnost, da ume obratiti svoje oko na stvar, na svoj razred, pa tudi na posamezne učence. Kedarkoli zapusti učilnico, mora se zavedati: Vse je ena celota, in vsak posameznik je moral ves delati. Nobeden ni mogel in ni smel lenuhovati, pa tudi je razvidel, da je moral delati, koj ko je nauk začel. Koj s početka šolskega leta pregleda spreten in delaven učitelj svoj nalog, razredi ga na čas, ki mu je odmerjen, tako, da dobi sleherna ura svoj kos. Kedor hoče tedaj vspešno delovati, ta porabi v vsaki uri vsak trenotek, in ne more časa tratiti.

* * *

10. Kedor ni mojsterskaza v učiteljskih rečeh, ta ne dovoli nikdar, da sme mladina kaj napisati, česar ni on sam natanko pregledal. Kjer manjka to strogo pregledovanje, tam učenci gotovo čakajo in celo vsakoršne čirečare izdelujejo. Saj jih nikdo ne vidi. Konečno se še navadijo slabo in nemarno pisati in čakati. Kedor ume ves razred skupaj držati, ta skrbi, da se zastavljenih vprašanj vsi učenci zavedajo in vsako opazko si zapomnijo. Ako učitelj tega ne ume, je le gnjil ud šolskega organizma.

* * *

11. Nezmotljiv ni noben človek, tudi mojster ne, in ta celo se vedno in rad uči, v tem ko šušmarju brž greben zraste, če ga kedo graja.

* * *

12. Kedor hoče imeti svoj razred v redu in strahu, ne sme kratko nikar trpeti, da kedo izpregovori, predno mu je bilo zaukazano. Kterikoli učenec začne govoriti, pa ne da bi bil vprašan, uvel je nered v šolo, in potem je še le prava težava in križ v njej. Ako se hoče učitelj ogniti temu hudemu začetku, ne sme nikdar zastaviti vprašanja v domačem tonu, če ne meni enega samega učenca. Vsako vpra-

šanje naj se obrne na vse učence, in učitelj ne sme imeti svojega očesa samo v one, ki so se oglasili, temveč sosebno v one, ki se niso oglasili. Ako hočeš tedaj zvedeti kaj na prijazen ali domač način, pokliči prej učenca, in še le potem vprašanje zastavi. Takò se more v šoli odpraviti vsaka ohlepnost. Kedor mora vedno: Mir, tiho! kričati in se zadirati v učence, ta uže nema več reda v šoli. Taka kričarija ne samo da nič ne pomaga, še le prav nespodobna je.

* * *

13. Primerno izpraševati v šoli ume le dobro za svoj posel pripravljen učitelj. Tisti pouk je navadno najizdatniši, kjer je učitelj kolikor moči malo, in učenec temveč govoril, in to se ve da odločno, na glas in umevno. Razumeva se pa samo po sebi, da se ne sme prašati po tem, kar ni v učenci. Učitelj mora, kjer se mu potreba ponuja, tudi obširniše poučevati in napeljavati; a tudi tako poučevanje tvarja le tam, kjer učitelj sili svoje učence k ponavljanji. Le na tak način bode jih vedno pazljive ohranil. Nektera pravila imajo se celo do oblike naučiti, da je more učenec od besede do besede izrekati. Kedor je to zanemarljivo, bode imel gotovo pozneje svoj križ.

* * *

14. Dober učitelj ne pušča slabega učenca v nemar, vedno mora imeti vanj oko. S pridnimi učenci napreduje, se slabimi ponavlja; vsi pa morajo govoriti ali kako delavni biti.

Natančnost in točnost v šoli niste samo dobre, ampak tudi neobhodno potrebne. Splošne spodbujajoče ali svarilne govorine ne zdajo večkrat nič. Mladina uže sama ve, kaj jej je storiti; glavna stvar je pri tem, da se tišči na točno izvrševanje. Čem večji sem vzgojevalec, tem manj imam govoriti, ter skrbim odsle, da govorim z dejanji. Čem več sem izučil, tem manj sem poučeval, to je, bolje in več sem učil, govoril pa manj.

* * *

15. Učitelj naj je vedno pričujoč v šoli.

Popravljen izdelke naj učitelj v za to odločenih urah vrača sam svojim učencem, pri čemer naj tudi, kjer se mu treba zdi, nekatere razpravi. Kedor to zanemari, bodi si

svest, da svoje učence le pohujšuje, in pri njih spoštovanje izgubi. Vzgojevalec ne more zahtevati kreposti, ako jih sam nema. Kako more nek zahtevati pridnost, natančnost in točnost, ako ni sam priden, natančen in točen? Blebetati pa o točnosti zna vsak lagodnik. Kjer je učitelju dano na izbor, da sme v čem več ali manj delaven biti, tam naj raj več stori, in pri tem se bode vselej prav dobro počutil.

* * *

16. Pouk v čitanji naj se tako uredi, da se pred vsem komad katehetnično obravna, potem zahteva, da se učenci pripravijo za prihodnjo bralno uro. Da se pa učitelj prepriča o domači pridnosti kakor tudi za vajo, ne zadostuje še, da le nekteri beró, ali da slehrni le malo odčita, ne; marveč morajo zajedno brati tako, da se tudi manj spretni bralci silijo čisto in hitro izgovarjati. Učitelj, kteremu ni v navadi branje v koru, ne pride daleč s toliko množino. S tako zvanim deklamovanjem se čas le ubija.

Za presliševanje naj se le malo časa odloči; preslišuje pa naj se tako, da slehrni ne more slutiti, kaj ga doleti.

Nekteri dovoljujejo svojim učencem, da pri tej priči vstanejo in ropot delajo, ko ura odbije. To je zelo nesposodobno in daje poglobitni povod k neredu. —

Vsakemu učitelju bodi mar paziti na snago in red. En sam pogled na knjigo, ki se ravno rabi, ima zadostiti, da se neredneži kaznijo, ki so jo omazali. Ker pa knjige ne ostanejo v učilnici, razumeva se samo po sebi, da ne more biti učenec odgovoren za vse v tem obziru.

Dobro je, da učitelj še le tedaj vstopi, ko so učenci uže vsi na svojih mestih. Ko vstopi, ima vsa mladina brez ropota vstati.

* * *

17. „Vrabce s topovi streljati“ pravi se tudi, kedar učitelj za vsak goli nič zarapota, ko bi mu zadostilo uže rahlo svarilo. Nema pravega takta v šoli, kdor ne zna razločevati v dipciplini bistvo od nebistvenega, važnega od malovažnega, hudobije od lahkomišelnosti.

Šola brez pridnega nadzora, kmalu obdivja; ker ukazujejo tedaj neposajneži, ne pa učitelj. V tem slučaju je tre-

ba le grajati in kaznovati, naučni uspeh pa na manj gre od dne do dne. Tega je krivo pomanjkljivo nadzorovanje. Nekteri se za svoj razred le malo pobrigajo, in menijo nastalo škodo odpraviti sè svojo sveto jezo; ali varajo se.

* *

18. Gledè na kaznila naj bi veljalo sledeče geslo: Za svoj nauk naj gleda učitelj poglavno na to, da ni mu drugega treba, nego osebnega vpljiva njegovega in tako zvane-ga dopovedila v njegovih predmetih. Le lagoduim in nesamostalnim učiteljem je treba vseh mogočih podprijac in brgelj. Kazni so sicer potrebne, vendar je gotovo, da je uspeh tolikšen, kolikoršna je značajnost učiteljeva in spretnost, in da je toliko manj značajan in spreten, kolikor več je potreboval kaznil. Od začetka je treba nekoliko strogosti, da si učitelj tako rekoč pridobi potrebno spoštovanje; a strogost in kaznovanje mora se od dne do dne manjšati, in naposled popolnoma nehati.

Breztaktno je, če učitelj kazni za vsako malenkost, kjer je eno svarilce zadosti, en sam pogled, ena sama beseda.

* * *

19. Pred vsem ima se skrbeti, da lenuhi in slabi učen-ci napredujejo; dobri uže tako delajo iz lastnega nagiba.

Učni načrt za nazorni nauk

kot podlaga realijem in zemljepisju.

(Prvo šolsko leto).

1. O se b e: Učitelj, učiteljica, učenec, učenka; imena oseb. —

2. Š o l a (soba). Pravilo. — Primerjati šolo z domačo izbo. — Stene: sprednja, zadnja, desna, leva. Besede: spredaj, zadaj, desno, levo. — Strop, tla. — Besede: zgoraj, spodaj. — Primerjati stene po obliki in visokosti; nasprotno, enako; isto tako strop s podom. —

Okno: ednina — dvojina — množina. — Deli okna: okvir, šipe... Čemu so okna? — Dan in noč. — Solnce: izhod, zahod. Jutro, poludne, večer, polunoč, dopoludne, popoludne... Meseč in zvezde. —

Duri. Kje so duri (v kateri steni)? — Deli: habe, oboj, prag, tečaj, zapaha, ključ, ključavnica. —

Čemu so duri? — Duri — vrata = Thor. —

3. Šolska oprava. Klop: posed, ploča, sprednji in zadnji naslon. Miza: ploča, miznica, noge. Besede: dolg, širok, nizek, visok, štirivoglat, podolgovat, okrogel, raven; pod, nad, pri... Stol: posed, naslon, noge. — Šolska tabla: ploča, kobila, klin... Besede: rob (desni, levi, zgornji, spodnji); črn, gladek, lesen... Kreda se dobi iz prsti; je bela in krhka. — Čemu je? — Goba. Besede: moker, suh, mehek, luknjičast... Čemu je? — Omara. — Besede: visok, širok, globok... Deli: Duri ali vrata, oboj, predal, polica, dno, pokrov, rob... Čemu je? — Ploščica. 1) Čemu je ploščica? — Iz česa je? kakošna je? — Primerjati ploščico s šolsko tablo — Na ploščico pišemo s pisalom. 2) — Iz česa je pisalo? — Kakošno je? — Besede: valjast, tenek, šilast. Ravnilo. Čemu je ravnilo? — Kaj je ravno, krivo, okroglo? — Gobica — krpica. Tablico brisati z roko ali rokavom je nespodobno. — Priden učenec ima svoje reči v redu. Druge šolske oprave so še: podoba, vešalo, peč, oder, računski stroj itd. Kako se vesti v šoli? — Kedo dela šolsko opravo? — Iz česa je: miza, stol, peč...? Kaj vidite le po enkrat v šoli? — Kaj po večkrat? —

4. Stanovanje. Izba. — Deli izbe. — Izbina oprava: miza, stol, podobe, ura, zrcalo... Spavnic. Oprava: postelja, podoba, stol, omara, skrinja... Deli postelje: postelnjak, slamnik, blazina, odeva, rjuha, zglavje, znožje...

Družina: oče, mati (starši), otroci, brat, sestra, ded, babica, stric, ujec, teta, ujna, sorodniki, posli, hlapec, dekla. Stan: kmet, rokodelec, trgovec, težak, najemnik. Otrok — učenec.

5. Kuhinja. Kuhinjska posoda: lonec ali pisker, kozica, skleda, plošček, škudelica, sklenica, kupica, korec, ponev... Besede: okrogel, rob, dno, napet. Druga kuhinjska oprava: miza, stol, klop; polica, ognjišče, dimnik, burkle, lopatica...

1) Kamenite ploščice brez črt so boljše, nego s črtami. Prav dobre in po ceni dobé se v Gorici pri Paternolli-ju.

2) Otroci imajo danes prvič ploščice — drže jih pokončno na klopi. Glej „Šola“ 1. letnik: „Predvaje k pisanju“.

6. **H r a n a.** Jed in pijača — začimbe. Mesne in postne jedi. Močnate jedi. Kako naj se vedejo otroci pri jedi? Pravila.

Netila — žveplenke. Iskrica.

7. **Drugi hišni prostori:** veža, klet, podstrešje, hodnik ... Čemu so ti prostori? Zunanji hišni deli: dimnik, streha, veternica, strelovod, vogli, okna, vrata, podstrešna okna, kletina okna.... Kedo zida hiše? Kedo stavi podstrešje? Kedo obkuje okna, vrata? Kedo reže šipe in jih vdeluje v okna? — Kako se vedejo otroci doma? kako drugod? Pravila.

8. **D v o r i š č e.** Živali na dvorišči: kura, raca, gos, golob; konj, vol, krava, tele, ovca.... Domače živali: dvonožne, štirinožne. Razgovarja se o posamnih domačih živalih gledé na podobo, lastnost, korist. Pes zvest čuvaj; mačka lovi miši. Opravila na gospodarskem dvorišču. Gnoj, gnojnica. Razdelitev. Ne trpinči živali. — Pravila. —

9. **Druga gospodarska poslopja.** Hlev. Konjski hlevi. — Hlevi za govedo, drobnico, prašiče.. jasli, korito. — Popis konja in goveda. — Konj, kobila, žrebe. — Lastnosti. — Vol, krava, bik, tele; mleko, maslo, sir, koža, loj, lojene sveče, milo, rogovi, gnoj, klej...

10. **V o z.** Deli voza: oje, trebje, oplén, ročica, podvoz, kolesa (pestvo, špice, platišča, šine), sora, zavora, cokla, jarem, jarmovka... Kočija: uzda, brzda, komat, stranice, žili, vajet (vojka), sedlo, pas, podrog, stremen, ostroga, bič... Plug: plužnica, lemež, črtalo, gredelj, otka. Brana — sani, kolnica....

11. **S k e d e n j.** Popis. Čemu je skedenj? — Notranja oprava. Žito: setev in žetev; ozimina in jaro žito; plevel, plevice, žnjica, snop, kopa... Orodje: kosa, srp, cep, vevnica, rešeto, mlatilnica, malin, vreča, moka, otrobi... Deli žitne rastline: korenina, bil, klas, resa, slama; seno, krma.

O p o m n j a. Razgovarja naj se nazorno t. j. s predmetom v roki. Nektera učila je moči „in natura“ pokazati, zato naj bi imela vsaka šola svoje zbirke. Kjer učitelj drugače ne more, pomaga naj si s podobami.

12. Z i m a. Mraz, sneg, led. — Snežiti, zameti, ledene cvetlice ... Opravila po zimi. — Korist zime in veselje ... Zimska obleka. — Ubožci in njih reve. — Tiči in druge živali. — Rastline. — Polje. — Drevje. — Dan in noč. — Megla, srež. — Božič. — Novo leto. — Koledvanje. —

13. Č a s. Dan in noč. Razdelitev dneva. — Letni časi. Teden. — Dnevi v tednu. — Nedelja, delavnik, praznik.

14. V a s. Kaj je vas? — Hiše, poti ... Prebivalci in njih opravila. — Kmet, rokodellec, trgovec, najemnik, dni-nar ... Sosed, sosedje. — Cerkev. — Popis cerkve. — Zvonik, ura. — Šola. — Rojstni kraj, bivališče; vaščan. — Mirodvor, vodnjak ...

15. M e s t o. Rojstni kraj, domovina. — Glavno mesto. — Razna poslopja. — Zidarski mojster, zidar, kame-nje, malta, opeka ... Dom, šola. — Hišni gospodar — na-jemnik, najemnina. — Cesta, ulica, trg; vrt, mestni vrt, sprehajališče, drevored. — Cerkev, grad, palača, vojašnica, bolnišnica, tvornica. — Rokodelci: pek, mesar, mizar, kro-jač. Promet v mestu. — Voz, železnocestni voz. — Že-leznica. — Pošta. — Ladija. —

16. V r t. Čemu je vrt? — Cvetlice, sadno drevje, gr-movje. — Sadonosnik: jablan, hruška, črešnja, sliva ... Ko-ščičasto sadje: češplja, sliva, crešnja ... Zelnik: solata, ku-mara, redkev, koleraba, grah ... Glavne steze, postranske steze ali pota, gredice ... Vrtnar: lopata, motika, grablje, škropilnik, samokolica, nož ... Živa meja, plot, ograja. —

17. P o m l a d. Narava se prebudi. Prve pomladanske cvetlice: trobentice, zvončiki, vijolice. — Drevje, trava. — Ptiči. — Selivke. — Gnezdo, mladiči. — Buče, metulji. — Tophna. — Obleka. — Dnevi in noči ... Opravila v vi-nogradih, na polju in na travnikih. — Setev. — Škodljivi mrčesi. — Gosenice. — Dež, rosa. —

18. P o l j e - t r a v n i k. Čemu je polje? — Poljski pri-delki: žito, korun, lan, repa, detelja ... Poljske cvetlice. — Plevel. — Trava, seno, otava. — Travniške cvetlice. — Ko-sec; košnja, kosa, osla, oslovnik, klepati, baba, batek, hlapčic ...

19. P o l e t j e. Vročina. — Solnce, senca. — Dnevi in noči. — Ktero sadje dozori v tem času? ktero žito? —

Ktere cvetice cveto v tem času? — Lilija, roža, klinčeki... Živali v poletji. — Pašniki in travniki. — Huda ura ali nevihta. — Zrak pred nevihto — po nevihti. — Blisk, grom, toča, sodra, ploha, mavrica... Žetev, mlatev.

20. V o d e. Izvir, studenec, potok, reka, veletok, ribnik, jezero, morje. — Stoječa in tekoča voda. — Povodne živali: ribe, žabe. — Ribič: mreža trnek. — Mlin; mlinar, kolesa, žleb. — Plavarice: gos, raca, labud. — Čoln: veslo, jadra. —

21. V o d a. Lastnosti: brez barve, bistra, čista, kalna, brez vonja. — Snežnica, deževnica, potočnica. — Vodo pijemo, z vodo kuhamo, peremo, gasimo. — Voda nosi ladije; goni kolesa. — Brv, most. — Povodenj. — Suša. — Draginja. — Vodnjak, vodometa, slap. —

22. G o z d. Drevje (gozdno drevje). — Listnato drevje in hvojevje: hrast, bukev, breza, lipa, topol; jelka, smreka mecesen, borovec. — Čemu je drevje? — Les za kurjavo, stavbeni les; oglje, ogljar, drvar, tesar. — Grmi. Dišeči grmiči, sadni in zdravilni. — Goščava. — Gozdne cvetlice, trava, mah, gljive, jagode, maline. — Strupene in jedljive gob, jagode. —

Gozdne živali: jelen, srna, lisica... Popis... Gozdne ptice: Sova, sljuka... Guščarica, polž, brošč, metulj, mravlja. — Lov, lovec. — Gozdnar.

23. J e s e n. Kretanje v tem letnem času. — Toplina. — Dnevi in noči. — Vreme. — Veter. — Zmrzal, slana. Jeseni dozore: jabolka, hruške, grozdje... Ajda, krompir, repa, zelje... Opravila v tem času. — Listnato drevje orumeni, listje odpade. — Cvetlice: podleska, georginije... Ptice selivke. —

Zrak. Lastnosti: tenek, nevidljiv, čist prozoren... Dihanje. — Gibanja zraka: sapa, piš, veter, vihar, vrtinec. — Pihati, pihljati... vršeti, bučati. — Korist vetra. — Nasledki hudega viharja. —

24. H r i b i n d o l. — Holm, brdo, hrib, gora. Vznožje pobočje, vrh. — Brda. — Gorovje (obrasteno ali golo). — Gozd, travnik, pašnik. — Izvir, potok, hudournik, slap. — Rude: premog, železna ruda, svinec... Rudnik, rudar, — Grad, razvalina... Razgled. — Dolina: široka, ozka, ravna, rodovitna, obdelana... Ravan. —

O p o m n j a. Ta pouk pred vsem zahteva nazorna sredstva, brez njih ves nazorni uk nema nikakoršne vrednosti. Preveč ob enem naj se tudi ne jemlje in gradivo naj se tako razdeli, da se vsaka reč ob svojem času razpravlja. V enorazrednicah s poldnevnim ukom naj se nekatere vaje le z višjim oddelkom n e p o s r e d n o obravnava, z nižjim oddelkom le p o s r e d n o. Ravno tako naj se tudi pri dvorazrednicah s poldnevnim ukom pri težjih vajah nižji oddelek le posredno udeležuje; Na dvo — in večrazrednicah s celodnevni ukom morejo se pa nekatere vaje celo razširiti.

Snov za nazorne vaje.

(2. š. leto — oziroma 2. in 3. l.)

V prvem šolskem letu je bilo seznaniti otroke z rečmi in stvarmi, ki so v šoli in na domu in s takimi, ktere videva učenec navadno zunaj hiše; kazati in povedati ima kake in čemu so, in navajati znake, po kterih se najložje spoznajo. V prvem šolskem letu obravnavati je nazorni nauk kot realni predmet na podlagi opazovanj na stvari sami. V drugem šolskem letu vršijo naj se take vaje na podlagi berila. Le take vaje, ki se v prvem šolskem letu še niso obravnavale, učiti je po metodi za prvo šolsko leto. V tem letu vadijo naj se učenci razločevati reči po njih tvarini in rabi — poiskati njih poglavitne znake — preiskovati in navajati kako se javljajo dotične moči itd. V drugem letu se ima tvarina za prvo leto ne le dobro utrditi, ampak tudi dopolniti, razširiti in vrediti. Pred vsem pa je treba dobro sestavljenega berila, kterega žalibog še vedno pегrešamo.

Tu naj sledi le razvrstitev tvarine:

1. Š o l a. Čita se primeren komad iz berila. „Kedor se v mladosti izučí, . . .“ Vedenje otrok v šoli. — Besede ki znanijo kraj: desno, levo, znotraj, zunaj, tu, tam, tik, sredi, zadi . . . Take ki določijo kakovost: velik, majhen, svitel . . . Meriti na stopinje, z metrom . . . Smer: ravno, vodoravno, pokončno . . .

2. Š o l s k a o p r a v a. Čemu je? Čigava je? (Otrokom v rabo). Lahkomiseljno kaj poškodovati . . . Učila. Čemu so?

Red in snaga se vsacemu prikupita. Red nas varuje škode.
— Otročja vzajemnost v šoli in zunaj šole. —

3. Stanovanje. Otročja ljubezen do starišev. — Družinsko življenje. — Opravila na domu. — Koga ljubim? — Ječmenček ni dober. — Najboljša pijača. — Red, marljivost, ljubezen, pobožnost. — Veselja dom. —

4. Dvorišče. Kaj je na dvorišči? — Pes. — Konj. — Govedo, ovca, koza. — Kokoš in petelin. — Gos in raca. — Vrabec in golob. —

5. Hlev. Tudi v hlevu naj bo red in snaga. Konjska oprava. — Kedo jo nareja in iz česa? — Konj in vrabec. — Korist domače živine. — Krava, konj, ovca in pes. — Skrb za živino. — Kako ravnati z domačo živino. —

6. Vrt. Vrtnar. . . Sadno drevje: jablan, hruška, črešnja, breskev. . . Vinska trta. — Cvetlice: vijolica, tulipan, hiacint. . . Sočivje. — Zelenjava. —

7. Živali. Hrošč. — Metulj. — Ptičje gnezdo. — Bučela. — Družinsko življenje bučel. — Panj, ul. — Senica. — Zajec. —

8. V a s. Občina. — Prebivalci. — Stanovi. — Gospodarska poslopja. — Javne hiše: cerkev, šola. Požar. — Mejniki. — Steza, pot, cesta. —

9. M e s t o. Mestjani in njih opravila — Štanovi: rokodelci, trgovec, umetnik, uradnik, vojak. . . Označiti razna opravila (umetniška in rokodelska). — Javne hiše: cerkve in šole. . . uradnije. . . Za bolnike bolnice in lekarnice; za vojake vojašnice. — Palača. — Imenitna gospoda: knez, grof, baron. . . Za tujce so gostilnice. Tržni dnevi. — Priden ima dosti kruha, glad mori lenuha. —

10. P o l j e. Izlet. Trava — žito. — Setev, žetev. . . kruhi. — Potje in meje. — Orač in orodje. — Razna žitna plemena. — Plevel. Prazen klas. — Kmetič in vrabec. — Koristne in škodljive ptice. — Škrjanec. —

11. T r a v n i k, senožet, pašnik, planinski pašnik. — Košnja. — Kosec. — Trava, seno, otava. — Pastir, stan, stanar. — Mleko, maslo, sir. — Cvetlice. — Živali. — Mravlja in kobilica. —

12. G o z d. Kaj dobivamo iz gozda? — Hrast in trst. — Drevje in grmovje. — Listnato drevje in hvojevje. —

Srna, zajec, jazbec, jež, lisica, volk, kuna, veverica, jelen, volk, medved... Srna in mladič. — Lovec. — Lovski pes. — Lovska obleka. — Lovčev raj. —

Ptice ujede. — Žolna. — Mah, gljive...

13. V o d a. Kaj je voda? — Iz oblakov pošilja Bog dobrodejni dež. Dež namaka zemljo. — Deževnica se zbira pod zemljo in izvira v vrelcih (studencih). Potok, reka, morje... Led, sneg; rosa, slana; Dež, ploha (naliv), nevihta, toča, sodra. — Čemu je voda? — Ribič, riba; rak... Velike vode nosijo ladije in gonijo mline. —

14. Z e m l j a. Plodna — neplodna. — Kaj se dobi v zemlji? — Kamenolom, rudnik. — Kovine: železo, kotlovina, zlato, srebro... Gorljive rudnine. — Soli. —

15. P o d n e b j e. Zrak, megla, oblak... Veter. — Popotnik in veter. — Solnce greje; mesec sije; zvezde migljajo. — Juternja in večerna zarja. — Blisk, grom, tresk, mavrica. — Kako visoko je nebo? — Kje sem doma?

16. D a n. Solnčni vzhod in zahod. — Dan in noč. — Jutranji mrak — večerni mrak. Vpljiv solнца na naravo. — Senca. — Strani neba. — Jutro. — Večer. — Noč. — Mesec in zvezde. — Kako se mesec spreminja? —

17. L e t n i č a s i. Vsi letni časi so lepi. Vsak ima svoje darove in veselje. — Pomlad. — Čvetlice — cvetje. — Poletje. — Nevihta. — Vrt, polje, travnik v poletji. — Jesen. — Trgatev. — Ptice selivke. — Zima. — Sneženi mož. — Zimzki dan. — Uganke. —

18. P r a z n i k i. — Velika noč. — Binkošti. — Sv. Telo. — Božič. — Rojstvo presvitl. cesarja. — Začetek in konec šolskega leta.

19. Č a s. Koliko ur ima dan? — Dnevi v tednu. — Koliko dni šteje mesec. — Meseci. — Leto. — Letni časi, Koledar. — Ura. — Žepna ura; hišna ura; ura v zvoniku; solnčna ura. — Kaj kaže ura. --- Ktera ura nima koles? --- Veliki in mali kazalec. --- Kteri kazalec kaže ure? --- Razdelitev ure v minute. --- Besede: zdaj, nekdanj, danes, noč; drevi, davi, zvečer letos, pozno...

20. Č l o v e k. Deli telesa, čutila. --- Zdravi udje. --- Čuti (vid, sluh, vonj, okus, tip). Človeško telo. --- Skrb za zdravje. --- Človeška duša. --- Vest. --- Delo. --- Kdor ne

delo, naj tudi ne je. --- Stoječa voda se usmradi, teló pa slabi, ako se pri delu na poti. ---

Hitro številjenje v ljudski šoli.

Otroci priučene vednosti ohranijo, če je poduk kolikor mogoče združen, to je, če se vseskozi, kolikor se da, veže in posamezne stroke mejsebojno združujejo in popolnujejo, če se razpravljeno gradivo vsestransko obdeluje in utrjuje, tako, da učenci po primernem ponavljanji gradivo zares umejo in vsled priličnih vaj popolnoma v svoji lasti imajo. To velja še posebno gledé na računanje. Zato naj se računske naloge večkrat ponavljajo, da se jih učenci popolnoma navadijo, da jim potem ni več treba v posameznih slučajih razlagati je. Ni še dovolj to, da so naše metodične računiče izvrstne, učitelj ne doseže namen, ako ne ume otroče mišljenje primerno razvijati, gojiti in izobraževati. Učitelj doseže v tem obziru mnogo, ako umno rabi navadna pojasnjevalna sredstva in ako se poslužuje pripravnih nalog. V navodih k računicam najde spreten učitelj gradiva dovolj.

V poslednjem zvezku priobčila je „Šola“ nekaj o računstvu sploh; spregovoriti hočemo v denšnjem listu o urnem ali hitrem računanji, kar nekteri učitelji skoro popolnoma prezirajo.

V prvih šolskih letih mora nčitelj zahtevati od učencev, da odgovarjajo v pravih stavih. Izjeme more delati učitelj le tedaj, ko je popolnoma prepričan, da ga učenci umejo in da le na to mislijo, o čemur se govori.

V računicah so pri vsakem številu — oziroma odstavku — določene stopinje, po katerih nam je postopati, kakor: pojem, sestava, razprava, primerjanje števila z uže znanimi itd. — Preden preidemo k urnemu računanju, nam je pri vsakem številu paziti na te-le stopinje.

I. Učitelj drži v desni roki 4 orehe v levi pa 2. Kazuje učencem orehe, vpraša: Koliko je: 4 orehi in 2 oreha?

V tem zgledu ima otrok:

1. predmet,
2. ime predmeta,

3. števili (4 in 2),
4. račun - izpeljavo,
5. ponavljanje vprašanja in
6. odgovor.

V tej kratkej nalogi ima torej otrok celo vrsto pojmov in misli. Ni čuda, ako manj zmožni otroci pri tem preskakujejo red, ali izpuščajo zdaj eno zdaj drugo besedo. Iz začetka se jim vedno vstavlja; zdaj pozabi na ime predmeta, zdaj pozabi število ali račun, kmalu zopet ne ve reda besedi v prašanji ali v odgovoru. Učitelj mora biti dosleden, ter naj vedno popravlja in dostavlja, dokler ne dobi od učenca popolnoma pravičen odgovor.

II. Koliko je : 4 orehi in 2 oreha? (To vprašanje zastavi naj učitelj brez predmeta v roki). Pri tej nalogi misli otrok na :

1. ime (predmeta).
2. števili (4 in 2)
3. račun — izpeljavo,
4. vprašanje in
5. na odgovor.

Skušnja uči, da pri takih vprašanjih se še vdeva popolnoma pravilni odgovor; vendar če stavek ni preveč dolg in če so učenci uže nekoliko utrjeni v tem predmetu, odgovarjajo uže po kratkih vajah ročno in gladko.

III. Koliko je : 4 in 2? (Brez predmeta in brez imena). Učenec odgovori precej, ker v tem slučaju misli samo na :

1. števili (4 in 2),
2. račun — izpeljavo
3. vprašanje in
4. na odgovor.

Enacih nalog, s čistimi ali golimi števili, je v računicah vse polno. Namen nalogam s čistimi ali golimi števili je pa ta, da si otrok dobro v spomin vtisne to, kar je bil učitelj razvil in dokazal poleg I. in II. stopinje. Zategadel mora biti prvi nauk v številjenji prej nazoren, to je, najprej moramo učencu razložiti pojem števila na vidnih rečeh, potem še le izobrazujemo in gojimo zmožnost njegovo, da število prav razumi in si je zapomni. Dovršena in prav metodična obravnava števil od 1-10 je najbolj imenitna za

razumnost in za napredek vsega poznejega poduka v računstvu, zategadel naj učitelj vse naloge prve računice pismeno in ustmeno z učenci večkrat ponavlja. Pri nobenem predmetu se tako zvano preskakovanje tako hudo ne kaznuje, kakor ravno pri računstvu.

Ko je učitelj uže vse naloge ktereakoli števila, denimo str. 13 v prvi računici temeljito z učenci obravnal, postopa naj nadalje še tako-le :

1. Učenci naj beró naloge posamezno in v zboru, s prva bolj počasno, kasneje po udarcih.

2. Učenec bere uprašanja, n. pr.:

Koliko je :	4 — 1 ;	drugi odgovarjajo :	je 3
	3 — 1		" 2
	7 — 2		" 5

Da si učitelj prihrani pozivanje, vrši se to po redu kakor sedijo, ali po redu v razredniku.

3. Učenec bere uprašanje, drugi v zboru odgovarjajo — ali naopak.

4. Slednjič naj beró otroci posamezno in v zboru samo odgovore. —

Ako nimajo vsi otroci računic pri rokah, berejo naj naloge iz šolske table.

Ko so učenci po omenjenih stopinjah izračunali vse naloge enega odstavka, denimo o številu 8 na 31. strani prve računice, sledi naj še kot utrditev pravo urno ali hitro računanje, ktero se da tako-le razvrstiti :

1. Uč. : Imenujte število, ki je za 1 večje od :

Uč. : 4 !	uč. : 5	Uč. : 1 !	uč. : 2	Uč. : 2 !	uč. : 3
" 3 !	" 4	" 7 !	" 8	" 0 !	" 1
" 6 !	" 7	" 5 !	" 6		

2. Imenujete število, ki je za 2 večje od :

Uč. : 5 !	uč. : 7	Uč. : 3 !	uč. : 5
" 1 !	" 3	" 4 !	" 6
" 6 !	" 7	" 2 !	" 4

Imenujte število, ki je za 3 večje od :

Uč. : 5 !	uč. : 8	Uč. : 2 !	uč. : 5
" 3 !	" 6	" 0 !	" 3
" 1 !	" 5	" 4 !	" 7

Imenujete število, ki je za 4 večje od :

Uč.: 4! uč.: 8 Uč.: 0! uč.: 4

„ 1! „ 5 „ 2! „ 6

„ 3! „ 7

Imenujte število, ki je za 5 večje od:

Uč.: 2! uč.: 7 Uč.: 3! uč.: 8

„ 0! „ 5 „ 1! „ 6

2. Učitelj: Imenujte število, ki je za 1 manjše od:

Uč.: 6! uč.: 5 Uč.: 7! uč.: 6 Uč.: 1! uč.: 0

„ 4! „ 3 „ 3! „ 2 „ 2! „ 1

„ 8! „ 7 „ 5! „ 4

Ktero število je za 2 manjše, nego:

Uč.: 8! uč.: 6 Uč.: 4! uč.: 2

„ 2! „ 0 „ 6! „ 4

„ 5! „ 3 „ 3! „ 1

Ktero število je za 3 manjše, nego:

Uč.: 5! uč.: 2 Uč.: 6! uč.: 3

Ravno tako število, ki je za 4, 5, 6, 7 manjše nego:

Uč.: 5! uč.: 1 Uč.: 7! uč.: 2 Uč.: 8! uč.: 2

„ 6! „ 2 „ 8! „ 3 „ 7! „ 1

„ 8! „ 4 „ 6! „ 1 „ 6! „ 0

3. Imenujte število, ki je pred:

Uč.: 5! 7! 2! 4! . . . uč.: 6, 8, 3, 5, . . .

4. Imenujte po vrsti vsa liha števila!

Uč.: 1, 3, 5, 7.

Imenujte po vrsti vsa sodna števila!

Uč.: 2, 4, 6, 8.

5. Imenujte število, ki je dvakrat večje kakor:

Uč.: 4! uč.: 8 Uč.: 2! uč.: 4

„ 3! „ 6 „ 0! „ 0

„ 1! „ 2

Ktero število je trikrat večje kakor:

Uč.: 1! uč.: 3

„ 2! „ 6

„ 0! „ 0

6. Dopolnite števila do 8:

Uč.: 3! uč.: 5 Uč.: 5! uč.: 3

„ 4! „ 4 „ 7! „ 1

„ 0! „ 8 „ 6! „ 5

7. Povejte polovico od:

Uč.: 4! uč.: 2

" 8! " 4

" 2! " 1

" 6! " 3

Povejte tretjino od:

Uč.: 6! uč.: 2

" 3! " 1

" 0! " 0

8. Razstavite število 8 na dvojke, trojke...!

Koliko dvojk je v številu:

Uč.: 6! uč.: 3

Uč.: 8! uč.: 4

" 5! " 2 (1) " 1! " 0 (1)

" 4! " 2 " 3! " 1 (1)

Razstavite število 8 v dva mogoča dela:

uč.: 4 + 4, 5 + 3, 6 + 2, 7 + 1...

9. Učitelj premika kroglice na številnem stroji, a učenci naj dopolnjujejo kar manjka do 8; n. pr.

Uč. premakne 5 kroglic, uč. rekó: 3

" " 6 " " " 2

" " 7 " " " 1

Pri teh in enacih vajah morajo otroci odgovarjati urno in določno. Od začetka počasno in po vdarcih — kasneje urno kolikor to dopušča otročja zmožnost. Vendar je paziti, da se pri tem ne prenačimo ker nasledek temu bila bi le zmešnjava. Umeje se, da vprašanja morajo biti kratka, točna in določna, v šoli pa da mora biti uzorna disciplina.

Slednjič naj še otroci rešijo posamezno ali v zboru to-le:

10. Vzdignite: 5! 6! 1! 3! 8! . . . prstov!

Vzdignite na desnici 3 prste, na levi pa toliko, da dopolnite števila: 5! 8! 4! 7!

Vzdignite polovico prstov od števil:

Uč.: 6! 2! 8! 4! Otroci vzdignejo: 3, 1, 4, 2.

Vzdignite dvakrat toliko prstov kakor vam porečem!

Uč. 2! 3! 1! 4! Otroci: 4, 6, 2, 8 . . .

O p o m n j a. Učitelj pove naj otrokom, da za 1, vdignemo palec desne roke, za 2, palec in kazalec, za 3, palec, kazalec in sredinec . . . za 6, vse prste desne in palec leve roke

11. Vsak otrok dobi 8 klinčkov.

Uč.: Na desno 3! Skupaj!

Na desno 5! Skupaj!

Uč.: Razstavite vseh 8 klinčkov na dva enaka kupčka!
Na 3! 4!...

Uč.: Vzdignite toliko klinčko, kolikor vam porečem:

Uč.: 3! 5! 7!...

12. Zapišite v zraku:

Uč.: 3! 5! 6! 1!...

Zapišite v zraku številko, ki manjka do 8; n. pr.

Uč.: 6! 4! 5!... Otroci pišejo: 2, 4, 3,...

Take vaje so najboljši pripomoček za pravo predstavljaje številnih razmer in za utrditev številnega spomina. Iz poslednjih vaj urnega računanja razvidi se, da ima otrok števila le v duhu pred sabo in da le v duhu izračuna — le odgovor izreče ali pokaže. Vsak pa ve, da se hitreje misli nego govori; zato se z urnim računanjem prihranijo besede in čas, a cilj se vendar le doseže. Sploh pospešuje hitro računanje razvoj vseh sodelujočih moči, posebno pa bistri spomin, znotranjo nazornost, razsodnost in sklepavnost.

— c

Prvi šolski popoldan.

Prvenci in učenci, ki so uže eno leto šolo obiskovali, pridejo prvi popoldan v šolo. Se sabo prinesejo kamenito tablico, pisalo in mokro gobico ali cunjico. Nekako bojzljivi in prestrašeni stopijo mali prvokrat v šolo. Zato pa naj bo učitelj posebno od začetka z njimi prijazen in miren, da jim strah pred šolo in učiteljem kmalu mine. Paziti mora uže prvi dan, da se jim jezik razveže, ter da na zastavljena vprašanja odgovarjajo točno in glasno v celih stavkih. Tudi naj tiste, ki glasno odgovarjajo hvali. Mevž med učenci ne sme trpeti.

Ko je učitelj otrokom odkazal vsakemu primerno mesto, pove jim, da se morajo vsak dan, ko v šolo pridejo na odločen prostor vsteti. Učitelj vstopi pred otroke, vkaže jim vstati ter odmoli. Učni red si je uže prej za ta popoldan tako-le sestavil:

1. ura		2. ura		2½ ure
1. Nazor. uk	Nazor. uk	Računstvo	Računstvo	—
2. Nazor. uk	Nazor. uk	Spisje	Računstvo	Risanje

1 — prvoletniki; 2 — drugoletniki; debeli tisk — neposredni uk; drobní tisk — posredni uk (vaja).

Po molitvi se otroci vsedejo in deujejo roke na klop. Učitelj pa se s prvenci, v tem ko drugi poslušajo, blizo tako — le pogovarja: Vi ste danes prvič prišli v šolo. Nekatere izmed vas uže poznam. Kako je ime tebi? — Ali te ne imenuje mati Tone? — Tebe Ana? — Drugih pa ne poznam. Danes moram pozvedeti, kako je posameznemu ime. Kako je ime tebi? — Otroci odgovarjajo navadno samo z imeni, in še to bojzljivo in nepopolno. Za spodbujo pokliče naj učitelj več drugoletnikov. Zdaj pa pazite, kako bodo večji odgovarjali. Kako je tebi ime? — Karol mi je ime. Povej ti deklica, kako je tebi ime? — Marija mi je ime. Tudi vi morate tako odgovarjati. Rad bi vedel, ali ste me umeli. Povej, kako je tebi ime? — France mi je ime. Prav! Povej še enkrat pa glasceje, da te bodo tudi oni v zadnjih klopih slišali! Kako je tebi ime? —

Tukaj jih učitelj opozori na moška in ženska imena. Zdaj pa bodem jaz klícal imena. Vsak, kedor sliši svoje ime zaklicati, vzdigne naj roko. Tone! France! i.t.d. Tam pa vidim, da dva roko kvišku molita. Kako je tebi ime? France mi je ime. Kako pa tebi? France mi je ime. Pri tej priložnosti pove učitelj, da vsi imamo po dve imeni, krstno ime in še eno ime, t. j. priimek (pridevek). Tu naj učitelj tudi pove, da se na vprašanje: „Kako se pišeš?“ navadno odgovarja s priimkom, in da se v šoli učenci največ po priimku kličejo. Kako se ti pišeš? — Če otrok precej ne odgovori, imenuje naj učitelj njegovega očeta najprej po imenu, potem po priimku. Vsak ima toraj zraven imena še svoj priimek, da lahko razločujemo tega ali onega med Franceti, Toneti.....

Ko je učitelj seznanil učence z njihovimi imeni in priimki, vpraša naj jih tudi po imenu in priimku drugih součencev. Na ta način bodo prej plašni in bojzljivi učenci uže prvi dan krotki in priljudni postali. Učitelju pa je pri tem dana prilika, svoje učence bolj spoznati, kateri izmed njih so več nadarjeni, kateri manj, kateri so bolj ali manj razviti i.t.d. da se bode pozneje proti njim vedel obnašati.

Tako je učitelj z malimi prve pol ure uporabil. Druge pol ure pogovarja se z večjimi, mali poslušajo.

Za to naj si izbere učitelj primerno vajo, n. pr. kako se imajo otroci vesti v šoli in zunaj šole. Ta vaja je večjim le v ponovilo, malim pak kot posredni uk. Tudi s tem oddelkom pogovarja naj se učitelj mirno in prijazno. N. pr.: Kam si zopet prišel danes? — Zakaj si prišel v šolo? — Kedaj vam je priti v šolo? — Kakšni morate priti v šolo? — Kam naj se usede učenec ko stopi v šolo? — Kako sedite v šoli? — Kje držite roke? — Koga gledate in poslušate? Ktere reči in priprave imate prínesti v šolo? — Kaj storite, kedar vas vprašam? — Kaj delajo drugi, kedar si ti vprašan? — Kako morate odgovarjati? — Kako vam je hoditi v šolo? — Kako iz šole? — Kako se imate obnašati v šoli? — Kako na

poti? — Kako doma? — Kako pravimo učencu, ki rad uboga? — Kaj delamo pred ukom? — Kaj po uku? —

Ker ste bili danes tako pridni, povedal vam bom kratko povestico:

Minica je še majhna deklica. Ona rada uboga očeta in mater. Vsak dan se lepo umije, počese si lase, očedi si obleko in ob določenem času gre v šolo. V šoli sedi mirno, posluša učitelja, in kedar je vprašana, rada in glasno odgovarja. Pa poti hodi lepo tiho in mirno. Svoje naloge izdeluje pridno in o pravem času. Minica pa tudi prav rada moli. Oče, mati in g. učitelj jo prav radi imajo. Kaj ne, da tudi vi hočete tako pridni biti, kakor je ta deklica!

Če kaj časa zaostaja, more to povest eden večjih učencev na uprašanja ponavljati.

Prva ura je odbila. Pozor! Zdaj pa boste vsi naenkrat ubogali in storili, kar vam poročem. Učitelj ukaže učencem parkrat vstati in vsesti se. Ker so take vaje podlaga šolskemu redu, ne kaže jih opuščati.

Višji oddelek dobi zdaj nalogo. Na ploščice imajo napisati reči, ki jih vidijo v šoli. To je ponovilo iz prejšnjega leta. Mali računajo.

Pred vsem morajo učenci dobro šteti znati; to znanost pa prinese mnogo učencev uže od doma. Znati morajo reči prištevati in odjemati; najprej do 3, potem do 6, slednjič do 10. Za pol ure zadostujejo številne vaje do 3. Za nazorni pripomoček naj služijo učitelju kroglice, kocke, prsti, krajcarji, klinčki i.t.d. slednjič tudi pike in črte. Učitelj pojasni pojem *e n o t e*, in to, na vnanjih vidljivih stvareh in rečeh. Ta nastane, ako zremo posamezne reči. N. pr. Štej kroglice! Štej še ti! (Iz začetka naj se vse kroglice iz dratenih šibek poberejo. Potem pa naj se kroglice zopet na šibke nabirajo, to pa tako, kakor število za številom sledi). Kaj pride za 1? — Kaj za 2? — Štej kroglice od 3 nazaj! Kaj je pred 3? Kaj pred 2? Imenuj reči, katere ti pokažem! Koliko kroglic je to? — Otrok odgovori v popolnem stavku: To je ena kroglica. To je en klinček. To je ena tablica i.t.d. Imenuj reči, katere vidite le po enkrat v šoli! Omara, peč, stol... Kaj imaš na glavi le po enkrat? Pokaži en klinček, en prst, eno roko... Blizo na ta način pojasni učitelj učencem *e n o t o*.

Učitelj gre k šolski tabli, ter vzame v roko kredo, ktera je na dolgem, lesenem držalu pritrjena. Pokaže učencem s katero roko in kako jo drži. Zdaj ukaže tudi učencem položiti ploščice na klop in prijeti pisala v roke. Kratkim pisal ne sme trpeti. Ko držijo vsi učenci pisala pravilno v desni roki, gre učitelj k tabli, pritisne kredo na tablo in reče: Naredil sem piko. Pripravite se! Učitelj naj pazi, da imajo otroci obe roki na klopi; z levo drže tablice, v desni imajo pisala. Na prsi naj se ne naslanjajo tudi preveč naj ne bodo vpognjeni. Na udarec naredite tudi vi piko na vaše tablice! Recite; ena pika! Naredite še eno piko! Recite...

Tako otroci uže prvi dan pisati znajo ; druge pol ure morejo za posredno vajo na svoje tablice pritiske delati in na tihem brati. Razume se, da otrokom ne pojde delo koj prvi dan gladko od rok ; tudi pri miru ne bodo — a učitelj naj potrpi in se tolaži, da s tem je začetek nadaljnemu branju in pisanju uže storjen.

V tem ko mali pišejo, pregleda učitelj pismene izdelke pri drugem oddelku. Na ukaz pospravijo ploščice pod klop in učitelj začne s temi računanje. V začetku šolskega leta ponavlja se navadno to, kar se je v minulem učilo. Denimo, da so otroci koncem leta izračunili številni prostor do 10. Te pol ure ponavlja učitelj z učenci soštevanje števil do 10 in še posebej zadnje število. Učenci štejejo na številnem stroju.

Dalje vpraša učitelj : Ktera je prva kroglica ? druga ? Ktera sledi za prvo ? drugo ? — Štej kroglice od 10 nazaj ! Ktera kroglica je pred 10 ? Ktera pred 9 ? — Ktera je med 1 in 3 ? 5 in 7 ? Ktera med 10 in 8 ? — 8 in 6 ? — Povej vsa liha števila ! Sodna ! Učitelj oddalji 1 kroglico od 10 ter vpraša (kazaje na 1) ! Koliko kroglic je tukaj ? — (Kazaje na 9) : Koliko pa tukaj ? — Koliko naredi 1 kroglica več 9 kroglic ? Reci : $1 + 9 = 10$! Zakaj ? — Sedaj pridene k 1 še 1, potem 2, 3... ter vpraša kakor prej. Reci : $2 + 8 = 10$; $3 + 7 = 10$... Zakaj ? —

Koliko moraš dodati 1, 2, 3 — da dobodeš 10 ? Zakaj ? — Koliko krajc. imam v tej roki ? Koliko v tej ? 1 kr. + 9 kr. = 10 kr. Izpusti besedo krajcar ! Reci : $1 + 9 = 10$.

Tablice na klop ! Zapišite : $1 + 9 = 10$ Otroci berejo odgovore enoglasno in posamno. 10 kr. plača tudi ena desetica. 10 kre je ena desetica. Deset jednic je ena desetica. Iz katerih številk jo sestavljeno število 10 ? — Kaj pomenja 1 ? Kaj 0 ? — Na kateremesto pišemo desetice ? Na katero jednice ? — 10 kroglic je 1 desetica kroglic. 16 gumb je 1 desetica gumb.

Učitelj naj z učenci posamezna števila ne le povrstno ampak tudi nepovrstno sošteva. Kar ne more obravnavati v tej pol uri, odloži naj na drugo računsko uro.

Druga ura je odbila. Učitelj z učenci odmoli, ter male izpusti. Učenci drugega oddelka ostanejo še pol ure, ter se pripravijo za risanje.

Uže kot prvenci risali so pri pismenih predvajah pike, ravne in krive črte, ter iz teh sestavljali lahke podobice. Za to pol uro odločil je učitelj četverokot. Učenci imajo tablice ravne pred sabo ; pisalo naj ima vsak primerno dolgo in ospičeno. Učitelj gre k tabli, potegne od vzgor vodoravno črto od leve proti desni, in vpraša : Kaj sem potegnil ? — Kakošna je ta črta ? — Kje sem pričel ? — Proti kateri strani sem jo potegnil ? — Potegnite tudi vi tako ! Zdaj potegne učitelj na levo drugo črto od vzgor navzdol, pomeri obe z ravnilom, da ju enako dolgi zgotovi. Vpraša kakor poprej ter ukaže učencem tako storiti. Na to potegne na desni enako črto od vzgor navzdol. Slednjič združi naupični črti spodaj z vodoravno. Narisali smo četverokot.

Ktero črto sem potegnil prvo? ktero drugo? — Koliko črt sem potegnil? — Kako lego imati zgornja in spodnja? — Kako leva in desna? — Koliko oglov delajo te črte? — Koliko strani je? — Koliko kotov? — Ker so v tem prostoru štirje koti, zove se ta podoba čveterokot ali štirikot. Ker so vse strani enako dolge, pravimo mu tudi pravičen štirikot.

Kaj je podobno štirikotu? — Imenuj reči ki so blizo take, kakor ta podoba. Kokošne so strani pri tabli? — Ali ima tabla, miza... enako dolge strani? — Meri! Pokazati vam hočem štirivoglato ploščo, ki ima enako dolge strani. Pokaže: šipo, papir kocko... Naredite na drugi strani še en pravičen štirikot. Otroci rišejo, učitelj popravlja.

Risanje na tej stopinji ima nalog vaditi oko in roko ter je zdatna predvaja pisanju in nadaljnemu risanju. Kot predvaje vstrežejo popolnoma lahke podobice sestavljene iz ravnih črt. Črte naj učenci vedno od leve proti desni, od vzgor navzdol potegujejo, ter naj bodo enako debele in kolikor moči ravne.

Ukaz ministra glede risanja na ljudski šoli od dne 6. maja 1874 šte. 5815 pravi:

„Vsi učenci enega razreda (oddelka) imajo eno in isto nalogo skupno izdelovati. Učitelj riše na šolsko tablo, razlaga, povprašuje in učenci ga posnemajo. Risanje je prosto, razume se pa, da zamorejo ravnilo, šestilo itd. upotrebovati. Se pa riše na punktirane knjižice ali ne, to je stvar učitelja. Za male pa se vendar priporočajo punktirane ali kvadrirane knjižice.“

Dopisi.

S KRASA. (Uradna okrajna učiteljska konferenca za sežanski okraj) vršila se je dne 20. decembra ob 10. uri predpoldne v Sežani. Nauzočih je bilo 29 učiteljev in 5 učiteljic; en učitelj je bil radi bolezni zadržan udeležiti se zborovanja.

Dnevni red bil je ta-le:

1. Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika.
2. Namen in spisovanje tednika, poroča g. Benigar.
3. Praktična obravnava berilnega komada: „Bog je pravičen“, učilni poskus nadučitelja g. Antona Lebana.
4. Predlogi glede beril in učil, ki naj bi se upeljali v š. okraju, poroča nadučitelj g. Hrovatin.
5. Poročilo gg. Antona Lebana in Hrovatina o učiteljski knjižnici.
6. Volitev stalnega odbora.
7. Volitev knjižniške komisije.

Ob 10. uri zjutraj pozdravi predsednik c. kr. okrajni šolski nadzornik Tom. Quantschuigg zbrane učitelje s primernim sloven-

skim nagovorom. V svojega namestnika določil je g. nadzornik g. Antona Leban, nadučitelja v Komnu. Zapisnikarjem sta bila na predlog g. namestnika izvoljena gg. Matej Kanté, učitelj v Sežani, in Anton Korsič, učitelj v Komnu.

Gospod nadzornik pravi, da uraduje jedva od 1. aprila m. l., da torej ni mogel v tem kratkem času natanko presejati posameznih učiteljev. Sploh pa da je stanje ljudskih šol v tem okraju v obče povoljno. Šolsko obiskovanje je tu pa tam še silno neredno. S primernim vplivom naj bi učitelji temu zabranovali. Nazorni nauk se v nekih šolah zanemarja, da-si je neizmerno važen. Dalje prosi, naj bi si vsi šolski voditelji skrbno spisovali uradne spise, ki so natanko predpisani v §. 33 šolskega in učnega reda; to pa naj se godi v spodobni obliki. Iz šolske kronike poroča dalje, da se je pomožna šola v Škocijanu spremenila v redno šolo. Ravno tako se je v Dutovljah vsled smrti tamošnega g. vikarja spremenila šola v redno. V minulem šolskem letu imeli smo v našem okraju 22 enorazrednic, eno dvorazrednico in dve štirirazrednici; skupaj: 25 rednih šol. Pomožnih šol je bilo v našem okraju 9. Vseh šol skupaj bilo je torej 34. Šolo obiskajočih otrok — od 6 do 12 leta — bilo je 3005; od 13 do 14. leta 563. Vseh otrok bilo je: 3568.

Učiteljev se spričevalom učiteljske sposobnosti bilo je 15; se spričevalom zrelosti 12; brez spričevala 8; skupaj: 35.*) Učiteljic se spričevalom učiteljske sposobnosti bila je ena; se spričevalom zrelosti 4; skupaj: 5. Šolskih knjižnic bilo je v okraju 30; vse skupaj imajo 1196 zvezkov. —

Po prečitaniu šolskega sporočila je g. Benigar čital svoj spis o namenu in spisovanju „tednika“, ter je nam dejansko pokazal, kako on piše „tednik“. Debate o tem predmetu so se razen poročevalca poprijeli še g. nadzornik, gg. Brščak, Anton Leban in Klobavs. G. Brščak meni, da bi dobro bilo, da bi učitelj „tednik“ za vse leto naprej spisal; dalje je nasvetoval g. Anton Leban, naj bi učitelj v prazni predel zaznamoval, če včasih z učenci ponavlja ali pa če zaradi opravičenih šolskih zamud ni mogel namenjenega poučevati. Vendar oba predloga padeta, ker g. nadzornik meni, da „tednik“ naj obsega samo to, kar se je resnično zvršilo. Slednjič se nasvet g. Fr. Tomšiča, učitelja v Nabrežini, naj bi bila v „tedniku“ za vsak oddenek enorazrednic posebna stran odmenjena, enoglasno sprejme.

Potem g. nadzornik preide na 4. točko dnevnega reda. Po obširnem poročilu g. Hrovatina, vnela se je nenavadno živahna debata, kajti govorilo se je mnogo pro — in contra; šlo je namreč za to, je-li naj uvedemo Miklošičev ali Žumerov „Abecednik“ v naše šole. Debate so se udeleževali posebno gg. nadzornik, župnik Svetlin, Janke Leban, Anton Leban, Hrovatin, Kanté, France Tomšič, Černe in Brščak. Koncem debate predlaga g. poročevalec, naj bi ostali pri

*) Za Skopo — Kopriva je popotovalen učitelj. (Pis.)

Miklošičevem „Abecedniku“. G. Anton Leban podpira ta predlog ter pravi, da niti Miklošič, niti Žumer popolnoma ne ugajata, ter predlaga naj se najbolje, kar ima Žumer in Miklošič spoji v eno delo, kar pa manjka naj se doda, oziroma popravi. Tega mnenja so tudi Štajerski učitelji in so tudi tako predlagali. Za sedaj ostanimo tedaj pri Miklošiču in čakajmo, dok nas strokovnjaki razveselijo s primernejšimi citankami. Po daljni razpravi obvelja nasvet gospoda Lebana z dostavkom g. J. Lebana; ki pravi: Dobro berilo naj bi imelo kratke sestavke ki pa morajo biti pisani v pravilnej, gladko tekočej, vzornej slovenščini. Meni tretje berilo ne ugaja; sestavki so predolgi, jezik pa je šepast, nedosleden; pesniški oddelek z malimi izjemami slab. Navede nam iz „III. Berila“ facta; graja pesmico: „Špartanka“ in dokazuje očitno, da je pesem slaba; tako tudi graja druge pesmice. Govornik pravi, da je slovenska pesniška tehnika z Gregorčičem, s Stritarjem i. dr. tako napredovala, da se pesmi v tako nedostatnej obliki nikakor ne morejo in ne smejo trpeti v naših berilih. Konečno predlaga, naj se take pesmice iz naših beril odpravi in mesto teh uvedo lepe Gregorčičeve, Boris Miranove, Jenkove, Vertčeve i. t. d. Predlog bil je s pohvalo sprejet.

Ker je mej tem že poldan odzvonilo, se je zborovanje za poldrugo uro ostavilo in šli smo k skupnemu obedu v gostilnico g. Mahorčiča. Pri obedu nas je kratkočasil mej Kraškimi učitelji novoustanovljeni „Kraški kvartet“. Ob $\frac{1}{2}$ 2 uri se zborovanje nadaljuje s „praktično obravnavo berilnega odstavka: Bog je pravičen.“ Vaja se je vršila v III. razredu četverorazrednice. Izviševal je to točko g. Anton Leban, nadučitelj v Komnu. Po končanej obravnavi je mladina odšla in pričela se je kritika. Debate so se udeležili gg. Sila, Janko Štrukelj, Zanté, Koršič, Hrovatin, Janko Leban, Černe, Fakin, poročevalec g. Anton Leban in g. nadzornik.

Gledé obravnave berilnih odstavkov sprejele so se sledeče točke:

1. Učitelj pove učencem zadržaj sestavka v kratkih potezih.
2. Učitelj izgledno prečita sestavek.
3. Poprašuje se po glavnih delih (oddelkih).
4. Razlaganje stavka za stavkom.
5. Jedro vsega odstavka.
6. Glavna misel.
7. Slovnico obdelovanje.
8. Stilistične vaje.

Potem sta poročala nadučitelja g. Hrovatin in g. Anton Leban o okrajnej učiteljski knjižnici. Iz referatov je uvidno, da se je tekom leta nakupilo za učiteljsko knjižnico 34 knjig v vrednosti nad 80. gold.

Na predlog g. Hrovatina se v stalni odbor voli pet udov, in sicer bili so voljeni ti-le gospodje: M. Kante, Anton Leban, France Tomšič, Trampuž in gđč. Kristina Kacafura. V knjižniško komisijo

je bilo voljenih tudi pet udov, in sicer: gg. Benigar, Hrovatin, Kanté, Anton Leban in Fr. Tomšič.

Iz poslednje točke dnevnega reda: nasveti in želje posameznih udov, posnamem sledeče: g. Hrovatin predlaga, naj bi vsak učitelj dobil izpisek v knjižnici nahajajočih se knjig; (se sprejme). Predlog g. Antona Lebana, naj noben učitelj izposojenih knjig ne obdrži več nego tri mesece, obvelja.

Slednjič povzame besedo g. nadzornik, ter se v slovenskem jeziku zahvali učiteljstvu za lepo, dostojno in ustrajno vedenje pri zborovanju. Polaga nam na srce, naj tudi zanaprej vsak po svoji moči pospešuje napredek v šoli, zagotavlja nas, da vsak, komur je mar ljudski razvoj, nas bode v tem podpiral, najbolj pa presvitli vladar in cesar Franc Jožef sam, kot največji pospešitelj šolstva. Povabivši nas naj trikrat zakličemo „živio“ presvetlemu našemu cesarju, kar smo vsi navzoči navdušeno storili, sklene g. nadzornik potem ko se je še cesarska pesem zapela, proti 6. uri zvečer sejo.

G. Anton Leban nam je govoril vsem prav iz srca, ko se je zahvalil g. nadzorniku za njegovo prijazno in kolegijalno vedenje pri zborovanju. Enoglasni „živio“ vseh navzočih pritrdil je tem besedam.

Po seji smo imeli skupno zabavo v Guličevej gostilnici.

ONSTRAN LIJAKA 30 dec. Dober krajni šolski svet se resno poganja v doseg namena določenega mu v šolski postavi, ter je šoli in učitelju v veliko in zdatno podporo. Drugače je tak krajni šolski svet, ki ne zmeneč se za dolžnosti ki mu častna ta služba nalaga, le po osebнем svojem nagonenji ali po svoji volji, ta velevažen posel opravlja. Tak krajni šolski svet je pogostoma za vse sitnosti in nerednosti, ki se zgodijo v šoli in zunaj šole, odgovoren. Krajni šolski svet ima v lasti skrbeti, da se šolske postave vestno spolnjujejo; on ima napravljati šolski popis, skrbeti ima, da otroci šolo redno obiskujejo in nasvetuje kazni okrajnemu šolskemu svetu, ako se obiskovanje zanemarija. Poslednje še posebej zaukazuje in določuje dopis deželnega šolskega sveta od 11. februarja 1882. šte. 1096. Krajni šolski svet ima tudi gledati na disciplino v šoli, na vedenje šolske mladine zunaj šole, ter po moči podpirati učitelja. On se ima najmanj enkrat v mesecu zbrati k redni seji i. t. d.

Da pa more krajni šolski svet vsem zahtevam, ki mu jih nalagajo šolske postave, vsestransko vstrezati, naj bo sestavljen iz takih občanarjev, kojim je ljudski razvoj res pri srcu. Udje naj mu bodo možje, ki sami postave in naredbe umejo in tudi vestno izpolnjujejo, ter nad koristjo šole več ne dvomijo. Kot posredovalcem med šolo in občinstvom treba tudi, da so trdnega in zanesljivega značaja. Oni živijo in občujejo z občinarji, imajo toraj pogostoma

priliko slišati in pozvedati kaj tega ali onega teži. Kot takim pa je sveta dolžnost, da ljudstvo podučijo. Posebno naj predsednik na vso moč skrbi, da otroci šolo redno obiskujejo. Ako pa take izpodbijence, kojih otroci obiskovanje brez uzroka zauemarlajo, na odgovor povabi, naj se to zgodi vselej na korist stvari, ktero zastopa, ne pa v škodo in sramoto šoli in učitelju.

Marsikteri šolski svet ima še mnogo ledine. Dobé se še tu in tam starši, ki so v šolskih postavah precej zvedeni, a se vendar drugače vedejo kakor bi se morali. Taki dobro vedó, da jim je dolžnost začetkom šolskega leta otroka osebno v šolo pripeljati in vpisati, a vendar tega ne storé. Drugi zopet imajo šolo le za postransko brigo, in otroka brez vsake potrebne priprave le tedaj v šolo pošiljajo, kedar ga doma ne potrebujejo, ali kedar je slabo vreme in ni mu mogoče z živino na pašo. Nakterim celo denarna kazen ali zapor, ki so ga morda morali prestati, kmalu več na spomin ne pride. Na take gre toliko bolj paziti. Preojstro postopanje kakor tudi prepogosta prizanesljivost od strani krajnega šolskega sveta v takem slučaju ne zdati. Rahla beseda in pameten opominj je tukaj na pravem mestu. Vedenje krajnega šolskega sveta bodi v vsakem obziru korektno, na srcu naj mu bo le korist šole, a ne sebični namen posameznika.

Nič ne zda, naj se učitelj in šolske oblastnije še tako trudijo za napredek šole, ako občinski sveti za ude v krajni šolski svet take može usilujejo, ki ne veljajo kot šolski prijatelji, marveč poslednjej še celo nasprotujejo. Taki kazimožje niso za ta prevažen posel.

Uže pred volitvijo od strani občinskega sveta delati je na to, da se le taki občinarji volijo kot odborniki v krajni šolski svet, ki veljajo sploh za razumne in značajne može in ki imajo tudi kot taki veljave v občini, ne pa taki, ki šolo in njeno vrednost popolnoma prezirajo. Šola sama ne more otroke k namenu dovesti, kajti poleg nje vplivajo nanj še drugi faktorji s kterimi v dotiko pridejo. Tukaj menim rodbino sploh. Če je ta v izpolnjevanju svojih dolžnosti malomarna ali nevedna, treba da krajni šolski svet v smislu šolskih postav spravedljivo na njo vpliva. Hujskanje zoper šolo in učitelja ne zda nič, pač pa je stvari, katero zastopa, v neprecenljivo škodo.

Komur za ta važen posel manjka potrebne eneržije, dobro stori, ako se ne da voliti; če je pa uže voljen, naj raje izstopi in prepusti to častno mesto sposobnejšemu. Vsak pametem ga bo čislal.

IZ SEŽANSKEGA ŠOLSKEGA OKRAJA. Koncem minolega leta izročila je odbrana deputacija bivšemu nadzorniku, g. V o d o p i v c u, krasen, album broječ slike učiteljskega osobja Se-

žanskega šolskega okraja v spomin izkreni hvaležnosti in udanosti, za kar se je g. nadzornik ganljivo zahvalil. Bivši g. nadzornik se je sè svojim nepristranskim vedenjem prikupil vsem učiteljem v naših slovenskih okrajih. In kdo bi li ne bil hvaležen možu, ki hvali, kar je res hvalno, ter graja kar je graje vredno? — Učitelje po očetovsko poučuje, kako je ravnati z otroci, pa tudi svétuje kako se imajo učitelji obnašati občinstvu nasproti. G. Vodopivec je odločen nasprotnik brezverstvu in liberalizmu, kojega so se nekoji lahkomisljenci poprijeli. — Še nekaj mi teši srcé. V 1. šte. t. l. nam predragega „Učit. Tovariša“ dopisnik s Krasa pravi, da je bila pod ravno omenjenim g. nadzornikom naša biblijoteka zane-marjena in da je ta uvajal knjige po 30 kr. ter s tem krivičil ne samo bivšega g. nadzornika, marveč tudi tedanji odbor za knjižnico. Morda se je pa le preveč potrošilo za slovenske knjige? — Nemške knjige: Ohler, Dr. Dittes, Dr. Schumann, Kehr, Wurst, Dr. Lindner, Wanjura, Hermann, Pokornij, Klauwell, V. Rousseau, Böhm, Niedergefäss, und Lehfeld, Hocheisel, Dr. Močnik, Prausek, Riecke, Mann, Pestalozzi, Dr. Vogt, Bulow, Diesterweg, Luc in druge, koje smo pod prejšnjim g. nadzornikom nakupili, morda po 30. kr., hm! — so klerikalne — kali?

Šolski ogled.

§. 27. postave od 2. oktobra 1882. s katero se izpre-minja več paragrafov vojne postave od 5. dec. 1868. leta glasi se tako le: Učiteljski pripravniki ali kandidatje za ljudske šole (z me-ščanskimi šolami in učiteljskimi izobraževališči vred) kakor tudi učitelji teh šol, ako jih vdružijo k stoječemu vojstvu (vojnemu po-morstvu) ali pa k deželni brambi, naj se tak čas, ko je za ljudski pouk najmanj škode, osem tednov po vojaško izučé potem pa do-mu dadó z dopustom — in dokler je mir, samo še k oddobnim (periodnim) vajam v orožji kličejo.

Dokler pri ljudskih šolah pomanjkuje učiteljev ali kadar se pokaže tako pomanjkanje, naj se stavi podvrženim učiteljskim pi-tomcem, če jih potrdijo k stoječemu vojstvu ali k deželni brambi, dá dopust, da svoje nauke za učiteljstvo dovršijo, pod pridržkom, da se jih v slučaju mobilizacije pokliče v orožje.

Ako se potem pravilno napredujoč v naukih učiteljstva z do-brim uspehom doučé ter dobodo za trdno ustanovljeno učiteljsko

mesto pri ljudski šoli, tu naj se jim zgoraj omenjena ugodnost dokončno prisodi.

Učiteljski pitomci, kateri tega o pravem času ne izkažejo, dalje učiteljski kandidatje in učitelji ljudske šole, kateri se učiteljstvu odpovedó, dokler jim teče vojna dolžnost, dolžni so zakonito v dejansko službo pozneje odriniti.“

Domovinaoznánstvo poknežene grofije Goriške in Gradišanske je slavno ministerstvo za uk in bogočastje z ukazom 25. novembra 1882, šte. 18371, učiteljiščem dovolilo. Ta po notranji obliki za naše razmere izvrstno uravnana knjiga določena in potrjena je v prvi vrsti za učiteljska izobraževališča, priporoča pa se uže zaradi usebine še posebno kot priročna knjiga vsakemu učitelju in omikancu sploh. Knjigo je dobiti pri g. Wokulat-u v Gorici. Pri tem knjigotržcu je dobiti tudi Rutarjevo „Zgodovino Tolminskega“ in Iv. Jenkota pesmi.

V ministerstvu za uk in veroznanstvo se je, kakor dunajskim novinam povzamemo, izdal načrt zakona, po katerem bi se imela plača za g. katehete na srednjih in ljudskih šolah urediti. Ta načrt namerjava visoka vlada v kratkem državnemu zboru v posvetovanje predložiti.

G. Andrej Drašček, nadučitelj v Vertojbi, dobil je od Nj. Veličanstva presvitlega cesarja sreberni križ s krono za zasluge. Častitamo g. nadučitelju, da so njegove zasluge in njegov trud priznane na najvišjem mestu.

Poštné hranilnice pričele so v dan 12. t. m. svoje delovanje. Udeležitev občinstva na Dunaji in po pokrajinah avstrijskih bila je prav živahna. Na Dunaji so bile vse vložene knjižice v malo urah razdane. Tudi v Gorici je bil začetek dober.

Popotnik, list za šolo in dom, prinesel je v zadnjem listu sledeče sestavke: O novem letu 1883; — Rodo-

Ijubom! — Beseda slovenskim učiteljem; — Imenitnost šolskih vrtov v etičnem oziru; — Najžlahtnejše dišave (obravnavo 35. odstavek II. Berila); — Metodična razprava kocke; — Dopisi; — Slovstvo; Novice in razne vesti. — Premembe pri učiteljstvu. — List izhaja v Mariboru 10. in 25. dan vsakega meseca. Naročnina iznaša 3 gold. za celo leto.

Ukaz c. kr. štaj. dež. šolskega sveta od 7. dec. pr. l. določuje, da se smejo provizorični učitelji in podučitelji, kateri imajo spričalo zrelosti, od sedaj naprej le z dovoljenjem c. kr. dež. šolskega sveta „službeno“ premeščavati. Sploh pa naj bi se od okr. šolskih svetov dotični predlogi brez važnih vzrokov ne stavili, preden dotični učitelj drugega izpita ne napravi, kar pa postavno nobeden pred dvema letoma od 1. skušnje storiti ne more. Na slučaje, v katerih se posamezni svojevoljno na drugo mesto preseliti želi in za kako izpraznjeno službo prosi ter jo dobi, ta ukaz seveda ne vpliva.

18 t. m. je imel odbor slovenskega pol. društva sejo. Sestavila se je prošnja do deželnega šolskega sveta za napravo otročjih vrtov v Gorici in peticijo do visokega ministerstva za uk, da vpelje poseben tečaj za vrtnarice na Goriškem izobraževališči, s katerim naj bi bil združen slovenski otročji vrt. —

Narodna biblioteka. V Novem mestu bode pod tem imenom podjetni tiskar gospod I. Krajec na svetlo dajal zbirko raznovrstnih spisov slovenskih. Vsak zvezek po 4—5 tiskanih pol bode prinašal zabavnega in poučnega berila.

Slovenska mati. Poučna knjiga materam, kako naj sebe in svoje otroke zdrave obvarujejo. Spisal dr. Kočevar. V Ljubljani 1882. 80, 48 strani. Tiskala „Narodna tiskarna“. Cena 30 kr. To knjigo živo priporočamo mladim materam ter želimo, da bi z lepimi svojimi nauki vspešno pripomogla k boljši vzreji malih otrok.

G. Ivan Lapajne v Krškem priporočuje sledeče knjižice :

I. Pisanke :

1. Slovenska lepopisnica
2. Slovenska začetna lepopisnica s poprečnicami
3. Nemška lepopisnica
4. Slovenska pravopisnica
5. Nemška pravopisnica
6. Spisovnica slovenska in nemška
7. Računska pisanka
8. Pisanka za domače naloge s črtami
9. Pisanka za domače naloge s podkladkom
10. Čiste pisanke za lepopisje s podkladkami za lego ali za lego in vrste

Cena 100 kosom		
1.	2.	3.
vrste		
kr.	kr.	kr.
110	90	80
110	100	80
110	90	80
110	90	80
110	90	80
110	90	80
110	90	80
290	—	—
240	—	—
290	—	—

II. Risanke :

- a) Prva risanka, 1 cm pike
- b) Druga risanka 2 cm "
- c) Tretja risanka, 4 cm "
- č) Četrta risanka z okvirjem
- d) Peta risanka, čista

Cena 100 kosom	
oblika	
mala	velika
kr.	kr.
250	300
250	300
250	300
250	300
250	300

O p o m b a. Po pošti naročevati je najceneje tedaj, ako se naroči samo 350 pisank ali 150 risank (do 5 kilogramov namreč), novce naprej pošlje in za poštnino 30 kr. priloži. Potem je mogoče, da pridejo pisanke 2., zlasti pa 3. vrste po enem krajearji v roke šolske mladine.